

МОДУЛЬ 2

ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ

Тема 4. Інститути законодавчої влади

Законодавча влада як одна з гілок влади. Структура законодавчих органів, їх еволюція. Роль законодавчої влади в сучасних умовах. Представницький характер законодавчої влади.

Законодавчі органи. Поняття парламенту і його структура (порівняльний аналіз). Формування парламенту. Права і привілеї депутатів. Внутрішня організація парламенту та його палат (комітети і комісії, партійні фракції, територіальні об'єднання депутатів). Повноваження парламенту. Законодавчий процес і парламентські процедури. Умови та причини припинення діяльності парламенту. Парламентаризм. Вплив парламентаризму на функціонування політичної системи суспільства.

Законодавча влада в Україні: становлення і розвиток. Парламент – Верховна Рада України.

Тема 5. Інститути виконавчої влади

Поняття і сутність виконавчої влади. Роль і місце виконавчої влади в політичній системі. Поняття, склад і структура уряду. Види уряду.

Повноваження уряду. Відповідальність міністрів за свої дії. Державний апарат.

Роль адміністративно-бюрократичного апарату. Бюрократія як професійна група службовців адміністративного апарату державної влади. Бюрократія і етатизм.

Система виконавчої влади в Україні. Уряд – Кабінет Міністрів України.

Глава держави і його повноваження. Монарх як глава держави. Основні форми президентства. Основні способи обрання президента, його функції. Арбітражні і координуючі функції глави держави. Президент України – глава держави, гарант Конституції, прав і свобод людини і громадянина.

Тема 6. Інститути судової влади

Місце і роль судової влади в системі поділу влади. Судова влада як вид державної влади. Взаємозв'язок судової влади із законодавчою та виконавчою владою. Правозахисний характер судової влади. Легітимність судової влади.

Суд у системі держави і громадянського суспільства. Судова система. Склад судових органів. Вимоги, що пред'являються до суддів. Статус суддів. Загальні і особливі принципи діяльності судів. Органи і посадові особи, що сприяють здійсненню судової влади.

Тема 7. Місцева влада

Місцева влада: органи управління та самоврядування. Поняття місцевого самоврядування та управління. Системи органів місцевого самоврядування та управління. Моделі побудови місцевої влади: порівняльний аналіз. Місцеве управління-самоврядування та державна регіональна політика. Особливості адміністративно-територіального устрою різних країн. Компетенція та основні напрямки діяльності органів місцевого самоврядування.

Місцеве управління і самоврядування в Україні. Конституція України та законодавство про місцеве управління і самоврядування. Функції і роль місцевих виконавчих і представницьких органів влади в політичній системі України.

Тема 8. Громадські об'єднання і політичні партії

Поняття «громадське об'єднання», «громадський рух», «громадська організація», «суспільно-політична організація». Організації та утворення як форма соціального зв'язку, захисту, вираження і представництва інтересів людей.

Політичні інститути і політичні процеси в Україні

Ознаки, цілі та завдання громадських об'єднань. Типологія громадських об'єднань: за метою і сферам діяльності, за способами і методами дій, за соціальною основою, за професійними ознаками. Політична роль громадських об'єднань. Функції громадських об'єднань. Шляхи впливу громадських об'єднань на владні структури.

Громадські організації: їх характеристика і місце в політичній системі суспільства.

Громадський рух як форма суспільного зв'язку і вираз інтересів. Типологія та динаміка розвитку громадських організацій і рухів. Традиційні і нові громадські рухи та організації. Традиційні громадські організації та рухи: профспілки, молодіжні, жіночі, ветеранські, релігійні та ін. організації, їх роль і механізми функціонування в умовах різних політичних режимів. Нові соціальні рухи в сучасному світі: громадянські ініціативи, екологічні, антивоєнні, нові молодіжні об'єднання, антиглобалізм. Принципи діяльності, структура, цілі.

Групи тиску (інтересів) у політичних системах. Лобізм і його функції у політичних системах. Тіньові групи, об'єднання. Законодавче регулювання лобізму. Типологія лобізму.

Політико-правові засади діяльності громадських об'єднань і рухів в Україні.

Поняття, основні ознаки і структура політичних партій. Виникнення і розвиток політичних партій і партійних систем. Соціологія політичних партій у навчаннях кінця XIX-початку XX ст. (М. Вебер, Р. Міхельс, М. Острогорський). Марксизм про сутність та завдання політичних партій, про партії пролетарського типу. Сучасні партійно-політичні доктрини (М. Дюверже, Дж. Сарторі).

Соціальна база, способи і принципи організації партії. Політична платформа і програма партії. Установка партії на набуття або участь у політичній владі.

Основні форми і напрями інституціоналізації політичних партій. Політико-правовий статус партій. Членство в сучасних політичних партіях.

Критерії класифікації політичних партій. Види партій за походженням, соціально-класовою основою, ідейно-політичною орієнтацією. Відмінні особливості кадрових і масових партій, парламентських і авангардних. Партії правлячі і опозиційні, легальні і нелегальні, демократичного і тоталітарного типу. Партії консервативні, ліберальні, революційні, контрреволюційні. Партії пролетарські, буржуазні, селянські та ін. Партії на міжкласовій основі. Нові нетрадиційні партійні структури і рухи.

Партійно-політичне лідерство в умовах політичного плюралізму. Партії та концепція політичного ринку. Місце і роль партій у державній

системі. Функції політичних партій в суспільстві. Політичні партії і електоральний процес. Парламентська діяльність політичних партій.

Поняття партійної системи. Партійні блоки та коаліції, проблеми їх формування. Багатопартійна система. Двопартійна система: причини становлення, способи, умови формування. Однопартійні системи та їх особливості. Система домінації.

Становлення партійних систем в Україні. Правове регулювання діяльності політичних партій в Україні. Політичні партії України та їх характеристика. Основні види політичних партій України.